

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ*

Наукові дослідження останнього часу переконливо демонструють актуалізацію проблематики праворозуміння, яка, по-суті, є «вічною». Про це свідчать численні наукові конференції¹, круглі столи і методологічні семінари з даної тематики.

Слід зазначити, що проблеми праворозуміння є предметом наукових досліджень не тільки фахівців загальної теорії права². До цих проблем прикута також увага представників галузевих напрямів юридичної науки. Зокрема, посилюється до неї інтерес представників філософської думки в Україні³.

Історія світової і вітчизняної юридичної доктрини демонструє одночасне існування різних підходів до вивчення категорії «право». Серед найбільш усталених юридична наука традиційно виділяє позитивістський, природно-правовий, філософський, інтегративний. Крім того, вивчення категорії «права» може бути науковим або містифікованим, інтуїтивним, пов'язаним з волевиявленням людини або наявністю певної природної, духовної субстанції. Праворозуміння може бути індивідуальним і колективним (окремих соціумів та прошарків); доктринальним, професійним або побутовим, загальноновизнаним на рівні національної ідеї. Сутність права може розглядатися у контексті його функцій.

Вказаний спектр підходів до праворозуміння може бути доповнений сучасними уявленнями про право як «соціокультурного явища», «динамічного явища, що характеризується відповідним «рухом» до європейського праворозуміння».

Відомо, що єдиного розуміння права, яке б урівноважило суперечки представників різних правових доктрин, сьогодні не існує. Право не може бути єдиним взірцем або еталоном праворозуміння. В певних правових координатах більш рельєфними є ті або інші риси права.

Таким чином, до першочергових завдань, що стоять перед вітчизняною юридичною наукою сьогодні, належать завдання методологічного характеру, які поєднують теоретичний вимір проблеми з її практичним значенням. Важливим також є вектор для ефективного правового розвитку, що врахує вимоги, пов'язані з інтеграційними, глобалізаційними зрушеннями та національно-культурними, ментальними особливостями.

Слід зазначити, що ця проблема не є «безнадійною» щодо її вирішення. На це має бути спрямований творчий потенціал.

Право – це втілення вічних цінностей, ідеалів справедливості, свободи, рівності. З плином часу вони також зазнають відповідних змін. З'являються нові грані, зв'язки, співвідношення, зникають старі, які «віджили» своє. Все це потребує поглибленого осмислення проблеми праворозуміння.

Саме цим аспектам присвячене монографічне дослідження В.П. Плавича «Проблеми сучасного праворозуміння: Теоретико-методологічний та філософсько-правовий аналіз»*. Предметом наукового аналізу є системне визначення права, його особливості та тенденції розвитку в сучасних умовах. Автор обґрунтовує необхідність нової парадигми права, показано, що сьогодення теорія і філософія права потребують дослідницького методологічного антропоцентризму. В залежності від праворозуміння складається і існує правова реальність.

Окремим аспектом дослідження, як зазначає автор, стають проблеми мислення, емоцій, «уяви» і «волі», почуттів тощо. Показано, що пізнавальний потенціал «категорії права» може реалізуватися виключно у системному зв'язку. В. П. Плавич порушив цілий ряд цікавих проблем складних як для теоретичного осмислення, так і для практики, запропонував власні шляхи їх вирішення, сформував цілу низку положень, які визначаються науковою новизною. Зокрема, автор розглядає праворозуміння в контексті проблеми обґрунтування юридичної науки. Досить повно у монографії відображено процес вироблення оптимальних моделей праворозуміння, трансформація методології сучасної юриспруденції та вироблення вітчизняної правової доктрини.

Проведене дослідження вищезазначених питань, як випливає з монографії, здійснено на сучасній методологічній основі, достатній теоретичній базі знань загальної теорії держави і права, філософії права на основі ґрунтовного аналізу теоретико-прикладних проблем у ході вирішення яких забезпечується стабільність законодавства, підвищується його соціальна ефективність.

Розділи монографії викладені у логічній послідовній формі, авторські дослідження аргументовані доведені. Структура монографії – чітка, теоретично і методологічно виправдана.

Таким чином, можна констатувати, що монографічне дослідження проф. Плавича В.П. в багатьох аспектах збагачує вітчизняну теоретико-юридичну думку, її глибина і якість обґрунтування дозволяє оцінити роботу як закінчене творче дослідження, підготовлене на достатньому науковому рівні і заслуговує відповідної оцінки.

1. *Матеріали* міжнародного симпозіуму «Праворозуміння: питання теорії, правової політики та юридичної практики» (27-28 травня 2010 р., м. Харків); *Міжнародна науково-практична конференція* «Принцип верховенства права, законність і проблеми праворозуміння» (Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 18 травня 2010 р.); *Матеріали* міжнародної науково-практичної конференції «Праворозуміння та правореалізація: від теорії до практики» (7 червня 2011 р., м. Київ). 2. *Дія права: інтегративний аспект* / Під ред. Н. М. Оніщенко. – К.: Юридична думка, 2010. – 360 с. 3. *Тімуш І.С.* Інтегральний погляд на право: монографія. – К.: Атіка, 2009. – 284 с.